

บทความวิจัย

การพัฒนาตนเองในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์
ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ในนักศึกษาพยาบาล

SELF-DEVELOPMENT FOR EVIDENCED-BASED HUMAN CARING IN NURSING STUDENTS

ปานทิพย์ ปุรณานนท์ พย.ม. (Pantip Poorananon, MNS.)¹กุลธิดา พานิชกุล Ph.D. (Kultida Panidchakul, Ph.D.)²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาตนเองในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในนักศึกษาพยาบาล รวมทั้งกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลักที่คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 25 คน ประกอบด้วย นักศึกษาพยาบาลที่มีคุณลักษณะของการพัฒนาตนเองในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ จำนวน 20 คน และอาจารย์พยาบาลที่สนับสนุนการพัฒนาตนเองของนักศึกษา จำนวน 5 คน และสังเกตกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาทั้งที่เป็นทางการในห้องเรียน และไม่ใช่วางการ และศึกษาจากข้อมูลบันทึกประจำวันของนักศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตนเองในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ในนักศึกษาพยาบาล มีบริบทที่สำคัญ คือ 1) การเรียนรู้ที่วิทยาลัยพยาบาล ได้แก่ กระบวนการค้นในการออกแบบหลักสูตรพยาบาล การวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ และการที่วิทยาลัยพยาบาลเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ 2) การที่ตัวนักศึกษาสามารถพัฒนาจากภายในตน 3) การเป็นแบบอย่างที่ดีของครูผู้สอน และ 4) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆนักศึกษา และมีกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ คือ 1) การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์จริง 2) การเชื่อมโยงความรู้จากตำราสู่ชีวิตจริง 3) ความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ 4) การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเพื่อการเรียนรู้ 5) การสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ และ 6) การมีมุมมองในการมองโลกตามความเป็นจริง

คำสำคัญ: การพัฒนาตนเอง; การให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์; การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์; นักศึกษาพยาบาล

¹พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี E-mail: pantip@bcns.ac.th

²พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ (ด้านการสอน) วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี กรุงเทพฯ E-mail: kultida.p@bcn.ac.th

Abstract

The purpose of this research was to investigate the Self-Development for Evidenced-Based Human Caring (EBHC) in Nursing Students. This study was guided by the Constructive Grounded Theory. The methodology consisted of in-depth interviews for 25 key informants purposefully chosen on two key attributes: students with the characteristics of EBHC self-development (20 nursing students); and instructors who supported the EBHC self-development of the nursing students (5 nursing instructors). The nursing students' learning process was observed under both formal-classroom setting and informal-outside classroom activities. Their daily log of experiences and diaries, curriculum, and related materials were also investigated. Content analysis was employed in this study.

The findings indicated that the contexts and processes contributing to the EBHC self-development of students enrolling in the Nursing Science Program had existed. These contexts were: using the nursing institutions as the learning community; deploying EBHC paradigm and approach in curriculum planning; internalizing the students' capability for self-development; having encourage the faith and faith of students; having the role of the instructor and environment that encourages student development. The processes included: 1) focusing on authentic learning activities; 2) linking between knowledge from textbook and real life situations; 3) understanding human life experiences; 4) learning through interaction with other people; 5) developing reflective thinking for changing and improvement; and 6) possessing global perspective as it actually happens.

Keywords: self-development, evidenced-based human caring, nursing students

บทนำ

การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีเป้าหมายเพื่อผลิตบัณฑิตรับใช้สังคมและประเทศชาติ และมีอัตลักษณ์ที่สะท้อนผลการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์ และวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) จึงได้กำหนดกลุ่มตัวบ่งชี้อัตลักษณ์/เอกลักษณ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพทางการศึกษาของสถานศึกษาโดยพิจารณาจากผลผลิตและผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการ วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข ได้ตอบรับความต้องการในการจัดการศึกษาดังกล่าว โดยกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตหลักสูตรพยาบาลศาสตร์ ของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข คือ “การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์” วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เป็นวิทยาลัยในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกแห่งหนึ่งที่มีนโยบายการผลิตบัณฑิตตามทิศทางการพัฒนาบัณฑิตของสถาบันพระบรมราชชนก ในการสร้างกำลังคนด้านสุขภาพของประเทศที่เน้นการมีอัตลักษณ์ และจิตวิญญาณในการให้การบริการสุขภาพอย่างมีอาชีวะ เคารพในความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน พร้อมกับรักษาจุดเด่นในการพัฒนาบัณฑิตของวิทยาลัยให้มีสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Nursing: EBN) โดยกำหนดอัตลักษณ์บัณฑิตของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี คือ “การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-based human caring)” ที่หมายถึง การให้บริการด้วยความเต็มใจ เอาใจใส่ในปัญหาความทุกข์ของผู้รับบริการ คิดวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาตามความต้องการที่แท้จริงของผู้รับบริการ โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และให้ผู้รับบริการมีส่วนร่วม

ดังนั้น การจัดประสบการณ์การเรียนรู้จึงไม่อาจมุ่งเพียงแค่ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถและทักษะทางด้านวิชาการเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณธรรมจริยธรรม เข้าใจและยอมรับความแตกต่างในความคิดของผู้อื่น เพื่อให้บัณฑิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และทำงานได้อย่างมีคุณภาพ แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาพยาบาลในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษายังพบปัญหาการ

จัดการเรียนการสอนในด้านต่างๆ ที่สำคัญดังนี้ ด้านผู้สอนพบว่า ผู้สอนส่วนใหญ่มีการสอนแบบบรรยายที่มุ่งเน้นความรู้ และเนื้อหาการท่องจำมากกว่าเข้าใจ จัดการเรียนการสอนไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง กระบวนการเรียนรู้ไม่สามารถปลูกฝังความสนใจใฝ่รู้ ไม่มีวิธีการแสวงหาความรู้ ขาดเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ขาดทักษะการสื่อสารและทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Sompittayanurak, Susarat, & Klechaya, 2016) ในด้านจริยธรรม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังมุ่งเน้นเนื้อหาทางวิชาการมากกว่าการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในส่วนผู้เรียนพบว่า มีบุคลิกภาพบกพร่องด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ขาดความอดทนอดทนและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านหลักสูตรพบว่า ยังไม่มีการบูรณาการหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ครบถ้วนในสาขาวิชาที่เรียน แต่กลับสอนให้ผู้เรียนเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาหลักสูตรการสอนลอกเลียนมาจากตะวันตกมากเกินไป วิชาที่มีลักษณะเป็นวิชาเดี่ยว มักเน้นความเป็นวิชาการเฉพาะสาขาวิชามากกว่าจะเน้นลักษณะบูรณาการตามเป้าหมายวิชาพื้นฐานอย่างแท้จริง (Ponsarum, 2016) รวมทั้งยังขาดความพร้อมของระบบการตรวจสอบ ศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับความเหมาะสมและคุณภาพของหลักสูตร (Ministry of University Affairs, 2000) การศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพียงเครื่องประดับภายนอกที่บุคคลให้ความเชื่อถือ แต่ไม่ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวตนของผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมิติทางด้านจิตใจและไม่ได้ทำหน้าที่ในการนำเอาศักยภาพที่อยู่ในตัวผู้เรียนออกมาพัฒนาให้เต็มที่ (Wasee, 2002; 2010) ถึงเวลาแล้วที่ระบบการศึกษาควรจะต้องก้าวข้ามออกจากแนวคิดหรือกระบวนการทัศน์เดิมในการจัดการศึกษา เพื่อที่จะสามารถแก้ไขปัญหาการศึกษาได้

นักศึกษาพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนกนับเป็นผู้เรียนกลุ่มหนึ่งที่ยังคงอยู่ในระบบการศึกษาดังกล่าวเช่นกัน วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี มีความมุ่งมั่นในการผลิตบัณฑิตพยาบาลให้มีคุณภาพด้านวิชาการที่ควบคู่คุณธรรมและจริยธรรมภายใต้อัตลักษณ์ “การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์” และเตรียมความพร้อมของอาจารย์และนักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถของนักศึกษาในการให้การบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ฯ รวมทั้งจัดสรรสภาพแวดล้อมและทรัพยากรการเรียนรู้ให้เพียงพอ

โดยเฉพาะนักศึกษาพยาบาลจะสามารถปฏิบัติตามเป้าหมายของวิทยาลัยในการผลิตบัณฑิตดังกล่าวได้อย่างมีความสุขและมีความสุขสมบูรณ์ในตนเองได้นั้น นักศึกษาจำเป็นต้องผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้เกิดความองอาจภายในตนเองเพื่อเข้าสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพอย่างสมบูรณ์ มีสุขภาวะที่ดีและมีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีพฤติกรรมบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาตนในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นแนวทางในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตร และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การให้หลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อช่วยพัฒนานักศึกษาให้ก้าวสู่การเป็นพยาบาลที่มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาตนในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาล
2. เพื่อศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตนในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้ใช้แนวคิดการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของวิทยาลัย Boromarajonani College of Nursing Saraburi (2015) ที่เกิดจากการบูรณาการแนวคิดการดูแลมนุษย์ แนวคิดการปฏิบัติโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ และแนวคิดการศึกษาเชิงปรากฏการณ์ ซึ่งเชื่อว่ามนุษย์ทุกคนต้องการความรัก การยอมรับในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกคนมีความแตกต่างกันในด้านความคิด ความรู้สึกและพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากประสบการณ์สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมของแต่ละบุคคล การศึกษาทำความเข้าใจชีวิตประสบการณ์ของแต่ละบุคคล จะทำให้พยาบาลมีข้อมูลหรือหลักฐานที่ตรงกับความเป็นจริงตามการรับรู้ของผู้รับบริการ ทำให้พยาบาลสามารถวางแผนการดูแลได้ตรงสภาพความจริงและสอดคล้องกับบริบทของผู้รับบริการ

ระเบียบวิธีวิจัย

เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative study) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม การบันทึกข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยจับประเด็นสำคัญและทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้ หาความสัมพันธ์ของแต่ละประเด็น และทวนสอบข้อเท็จจริง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจำนวน 25 คน แบ่งเป็น นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1 2 3 และ 4 ชั้นปีละ 5 คน รวมจำนวน 20 คน และอาจารย์ จำนวน 5 คน

พื้นที่ในการศึกษา คือ วิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่งที่มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์มาเป็นระยะเวลาเกือบ 10 ปี

วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. การเข้าสู่พื้นที่ศึกษา ผู้วิจัยพบนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนที่ให้การดูแลนักศึกษาทั้งในชั้นเรียน หอผู้ป่วย ในชุมชน และที่หอพัก เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นในการกำหนดแนวคำถาม (guideline) และเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) แนวคำถามมีลักษณะปลายเปิดแบบกึ่งมีโครงสร้าง เช่น ความหมายของการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ลักษณะการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมของวิทยาลัย สิ่งที่ช่วยพัฒนาตนให้มีความสามารถในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ฯ เป็นต้น

2. รวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน มกราคม ถึง สิงหาคม 2558 ประกอบด้วย 4 วิธี ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ประกอบด้วยนักศึกษาและอาจารย์ของวิทยาลัย โดยใช้แนวคำถามที่พัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ฯ ร่วมกับการบันทึกทบทวนสัมภาษณ์ 2) การสังเกตสภาพการเรียนรู้ทั่วไปของนักศึกษาทั้งในหลักสูตรและนอกหลักสูตร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ 3) การศึกษาข้อมูลจากเอกสารหลักสูตรและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ และ 4) การเก็บข้อมูลจากบันทึกประจำวันของนักศึกษา

การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักจะเป็นการเลือกตัวอย่างเชิง

ทฤษฎี (theoretical sampling) (Charmaz, 2006) กล่าวคือ ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลหลักในกลุ่มแรก คือนักศึกษาพยาบาลที่มีคุณลักษณะของการพัฒนาตนในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยมีความเชื่อมโยงมิติต่างๆ ภายในตนได้อย่างสมดุลและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นอย่างดี แสดงออกโดยมีความมั่นใจในตนเอง มีความเข้มแข็งทางอารมณ์ และมีการแสดงออกทางอารมณ์ที่เหมาะสม สนใจที่จะมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและปฏิบัติการพยาบาลด้วยความมีเมตตากรุณา เต็มใจให้ความช่วยเหลือผู้อื่นในฐานะเพื่อนมนุษย์ เป็นต้น รวมทั้งต้องเป็นนักศึกษาที่ยินดีร่วมแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกในการให้สัมภาษณ์เชิงลึกครั้งนี้ เมื่อสัมภาษณ์นักศึกษาพยาบาลที่มีลักษณะดังกล่าวแล้ว ลำดับต่อไป ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์อาจารย์พยาบาลของวิทยาลัยที่นักศึกษากล่าวเชื่อมโยงถึง ทั้งนี้การเก็บรวบรวมข้อมูล การสร้างมโนทัศน์และการหาความเชื่อมโยงระหว่างมโนทัศน์ได้ดำเนินไปเรื่อยๆ จนกระทั่งมโนทัศน์และข้อสรุปที่ได้ไม่มีการเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงยุติการเก็บข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้มีผู้ให้ข้อมูลรวมทั้งสิ้น 25 คน แบ่งเป็น นักศึกษาจำนวน 20 คน และอาจารย์จำนวน 5 คน

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ภายหลังโครงการวิจัยผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สระบุรี เลขที่ EC 1-002/2557 ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการดำเนินการวิจัยให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยกลุ่มตัวอย่างมีอิสระในการตัดสินใจตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย และในระหว่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์ที่จะขอถอนตัวเมื่อใดก็ได้โดยไม่ต้องแจ้งเหตุผลและไม่มีผลกระทบต่อการทำงานหรือการเรียนการสอนทั้งสิ้น พร้อมทั้งให้ความมั่นใจกับกลุ่มตัวอย่างว่าข้อมูลที่ได้จะเก็บเป็นความลับ ไม่มีการเปิดเผยชื่อและนามสกุล ผลการวิจัยจะรายงานข้อมูลเป็นภาพรวม เมื่อกลุ่มตัวอย่างรับทราบและสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย จึงให้ลงนามในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ในการศึกษาคครั้งนี้ไม่มีกลุ่มตัวอย่างปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือขอถอนตัวในระหว่างดำเนินการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ได้ประยุกต์วิธีการของ Hsie และ Shannon

(2005) ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกเป็นการอ่านข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปบันทึกเสียงของผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดหลายครั้งจนมองเห็นภาพการพัฒนาตนของนักศึกษา ต่อมาเป็นขั้นจำแนกหมวดหมู่เพื่อกำหนดเป็นดัชนีและให้รหัสข้อมูล และขั้นสุดท้ายเป็นการเชื่อมโยงข้อมูลโดยผู้วิจัยบูรณาการหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นเรื่องราวที่มีความหมายแล้วจึงกำหนดแก่นสาระ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเรียนรู้ของนักศึกษาเมื่อเข้ามาสู่วิทยาลัยพยาบาล ซึ่งมีบริบทและกระบวนการหล่อหลอมที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาตนในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ที่สำคัญดังนี้

1. การพัฒนาตนในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาพยาบาล

1.1 การเรียนรู้ที่วิทยาลัยพยาบาล

การเรียนรู้ที่วิทยาลัยพยาบาล นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติในสถานการณ์จริงจากแหล่งฝึกต่าง ๆ และที่สำคัญคือการเรียนรู้จากการอยู่อาศัยร่วมกันกับเพื่อนนักศึกษาภายในหอพักของวิทยาลัย ซึ่งเป็นการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆรอบข้าง นักศึกษาจึงเกิดการเรียนรู้และสามารถเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่การปรับสมดุลภายในตนจนนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ซึ่งมีบริบทที่สำคัญดังนี้

1.1.1 การออกแบบหลักสูตรพยาบาลที่เน้นแนวคิดการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

การศึกษาศาขการพยาบาลมีทั้งความเป็นศาสตร์และศิลป์ภายใต้ฐานคิดความเอื้ออาทรที่เน้นการดูแลบุคคลแบบองค์รวม และมองว่าการพยาบาลเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ให้บริการบนพื้นฐานการดูแลด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ซึ่งประกอบด้วย ความเอื้ออาทรเชิงวิทยาศาสตร์และความเอื้ออาทรเชิงความเป็นมนุษย์ รวมทั้งศาสตร์ที่เกี่ยวข้องคือ การปฏิบัติการพยาบาลโดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้เชื่อมโยงในการดูแลภาวะสุขภาพของบุคคล ครอบครัว และ

ชุมชน ซึ่งมีศักยภาพในการดูแลตนเองภายใต้บริบทและวัฒนธรรมที่หลากหลาย จากกระบวนการค้นคว้าวิจัยส่งผลให้หลักสูตรมีเป้าหมายมุ่งสู่การพัฒนาการศึกษาในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและสมรรถนะรายชั้นปีที่มีความชัดเจน และเชื่อว่าความรู้มีลักษณะที่ไม่หยุดนิ่ง ความรู้มีทั้งเชิงลึกและขยายวงกว้าง โดยยอมรับความรู้ที่ได้จากการปฏิบัตินอกเหนือจากความรู้ที่ได้จากตำรา การจัดการเรียนรู้จึงให้ความสำคัญทั้งการเรียนรู้ในหลักสูตรและนอกหลักสูตรโดยเฉพาะการเรียนรู้ตามสภาพจริง เพื่อเอื้ออำนวยให้นักศึกษาได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบข้าง ซึ่งเห็นผลได้ว่านักศึกษาเกิดการพัฒนาตนเองและมีมุมมองที่กว้างขึ้น นอกจากนี้ในการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักศึกษาจะเน้นการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคลมากกว่าจะเทียบเคียงกับผู้เรียนคนอื่นๆ โดยในการประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ให้ข้อมูลสารสนเทศต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนของผู้สอน และนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้อื่นๆ และพัฒนาวิธีการเรียนของตนเองใหม่จนเกิดการเรียนรู้ ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลท่านหนึ่งกล่าวว่า

“หลักสูตรออกแบบมาเน้นการดูแลแบบหัวใจมนุษย์ และการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ภายใต้แนวคิด EBN อยู่แล้ว การจัดการเรียนการสอนและการประเมินผลจึงมุ่งเน้นในประเด็นดังกล่าวนี้อย่างต่อเนื่องตลอดการจัดการศึกษาในหลักสูตร”

1.1.2 การวางแผนจัดการเรียนรู้เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ให้นักศึกษามีพฤติกรรมในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

ผลการสัมภาษณ์นักศึกษาและอาจารย์มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ในการจัดการเรียนรู้ วิทยาลัยมีการวางแผนพัฒนานักศึกษาให้มีความสามารถในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ โดยกำหนดเป็นนโยบายและกลยุทธ์ที่ชัดเจนในการพัฒนาบัณฑิตให้มีคุณภาพสูง มีความเป็นเลิศทางด้านความรู้ และทักษะทางวิชาชีพในประเด็นดังกล่าว โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนานักศึกษาให้มีความรู้และประสบการณ์จากการเรียนรู้ในสภาพจริงอย่างต่อเนื่อง ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า

“มีนโยบายที่กำหนดให้ทุกรายวิชาทางการพยาบาล

มีการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสริมให้นักศึกษามีความสามารถในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้ EBN โดยเฉพาะในรายวิชาปฏิบัติ จะกำหนดให้มีการจัดการเรียนรู้ในทุกแหล่งฝึก ส่วนรายวิชาการศึกษาทั่วไปหรือพื้นฐานวิชาชีพ ก็มีดำเนินการบ้างในบางรายวิชาที่คณะกรรมการวิชาการสอนคิดว่ามีความเหมาะสมและสามารถดำเนินการได้”

“กิจกรรมที่เรียนในวิชาและกิจกรรมของงานกิจการนักศึกษา ส่วนใหญ่จะเพื่อให้เรามีน้ำใจ ใส่ใจดูแลผู้อื่น เสียสละ แล้วจะทำอะไรจะพูดอะไรก็ต้องอยู่บนข้อมูลจริง จากแหล่งที่นำเชื่อ”

1.1.3 วิทยาลัยพยาบาลเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

บรรยากาศในวิทยาลัยพยาบาล เป็นเสมือนแหล่งเรียนรู้ทั้งเชิงวิชาการและประสบการณ์ชีวิต โดยนักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ เช่น ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และหอพัก ซึ่งเป็นมากกว่าที่พักอาศัย เพราะเป็นทั้งที่พักกายและพักใจของนักศึกษา เป็นแหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามธรรมชาติระหว่างพี่กับน้อง หรือเพื่อนสู่เพื่อน รวมทั้งเป็นสถานที่ที่สร้างพลังใจ โดยนักศึกษาจะได้รับพลังใจจากกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ เพื่อนๆ ที่เรียนและอาศัยอยู่ในหอพักด้วยกัน จากรุ่นพี่ไถ่หัวหัสและรุ่นพี่ศิษย์เก่าที่หมั่นเวียนมาเยี่ยมเยียนทุกครั้ง ที่วิทยาลัยจัดกิจกรรม จากอาจารย์และเจ้าหน้าที่ที่ทำกิจกรรมร่วมกันในระบบครอบครัวเสมือน นอกจากนี้ วิทยาลัยจะมีกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์และสายใยรักระหว่างนักศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่และศิษย์เก่าอยู่เสมอๆ เช่น การร่วมกิจกรรมในโอกาสวันสำคัญต่างๆ ของทางราชการและวิทยาลัย กิจกรรมการพัฒนานักศึกษาโดยการบูรณาการงานวิชาการและงานกิจการนักศึกษา กิจกรรมเสริมทักษะและกิจกรรมจิตอาสา เป็นต้น ดังเช่นผู้ให้ข้อมูลได้กล่าวว่า

“วิทยาลัยเหมือนบ้านหลังใหญ่ เหมือนโรงเรียนที่อยู่ในบ้าน แค่เปลี่ยนชุดนักศึกษาเท่านั้นเองเวลามาเรียน อาจเป็นเพราะวิทยาลัยไม่ได้กว้างมาก เดินได้ถึงกันหมด อาจารย์ของวิทยาลัยเรียกนักศึกษาว่าลูกทุกคน เหมือนพ่อแม่เรียกลูก”

“เพื่อนๆร่วมห้องมีความเข้าใจเรา คอยให้กำลังใจกันตลอด พูดจาภาษาเดียวกัน โดยเฉพาะเรื่องเรียนหัวอกเดียวกัน เมื่อได้คุยกันจะลดความเครียดได้เป็นอย่างดี เพื่อนทำได้ เราก็ต้องได้ ไม่มีใครหวงตำรา หวงเอกสาร ปรึกษากันได้ทุกเรื่อง มีอะไรก็บอกกัน”

1.2 ความสนใจใฝ่รู้และการมีพลังภายในตนของนักศึกษา

การพัฒนาตัวตนของนักศึกษาจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้านักศึกษาไม่เป็นผู้สนใจใฝ่รู้ เปิดรับและปรับตัวตนเพื่อสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้กับตนเอง การเปิดรับความรู้จากอาจารย์ ประสบการณ์จากการฝึกปฏิบัติและการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบข้าง จะช่วยเปิดมุมมองและความคิดของนักศึกษาให้กว้างขวางและมีมิติที่หลากหลายขึ้น รวมทั้งการเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สะท้อนคิดและนำกลับมาพัฒนาหรือปรับปรุงตนเอง นอกจากนี้ ความรู้สึกของนักศึกษาในขณะที่เรียนรู้ก็เป็นสิ่งสำคัญ เพราะถ้านักศึกษาไม่ชอบหรือไม่มีความสุข ก็จะไม่อยากเรียนรู้ จึงควรต้องมีสิ่งจูงใจให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการเรียนและมีความต้องการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นวิธีการสอนหรือบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี นอกจากนี้ ความมุ่งมั่นตั้งใจและการตั้งเป้าหมายในการมาเรียนพยาบาลของนักศึกษาที่ถูกคาดหวังจากครอบครัวและครูอาจารย์ ส่งผลให้นักศึกษาต้องตั้งใจเรียนให้จบ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการเป็นพลังขับเคลื่อนภายในตนของนักศึกษาให้ก้าวไปสู่ความสำเร็จ ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลที่กล่าวไว้ว่า

“ถ้าเป็นเรื่องที่เราสนใจ ก็จะสืบเสาะค้นหาอย่างไม่รู้สึกเบื่อหน่าย และอยากทำให้ดีที่สุด แต่ถ้าเรื่องไหนไม่ชอบเครียด ก็ทำให้มันผ่านไปๆ จบๆ กันไป แล้วทำยังไงก็ไม่ได้เรื่อง”

“เรียนเพื่อให้มีชีวิตที่ดีขึ้น พ่อแม่ลำบากเพื่อเรา หนูเลยต้องตั้งใจและต้องอดทนทำให้ได้”

“พอกับแม่ก็ไม่ได้คาดหวังให้เก่งเลิศเลออะไร แค่นี้ หนูทำเต็มที่ ทำได้เท่าไร พอกับแม่ก็พอใจแล้ว หนูเลยยังต้องทำให้ดีที่สุด เวลามีปัญหาท่านก็คอยให้กำลังใจ”

1.3 การมีต้นแบบการเรียนรู้ที่ดี

บุคคลรอบข้างที่เอื้ออำนวยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญ คือ ผู้สอน ในที่นี้หมายถึงอาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษา อาจารย์ที่เลี้ยงในแหล่งฝึกปฏิบัติต่างๆ รุ่นพี่ ผู้ป่วยญาติผู้ป่วย ตลอดจนพ่อแม่ และบุคคลในครอบครัวของนักศึกษา เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ล้วนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์แตกต่างกันจึงเป็นแบบอย่างในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของนักศึกษาได้ โดยเฉพาะอาจารย์ผู้สอนในสถาบันการศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเสริมแรงให้นักศึกษามีความ

กระตือรือร้นในการเรียนรู้และมีความขยันหมั่นเพียรในการเรียนมากขึ้น ช่วยเหลือดูแลนักศึกษาด้วยความเข้าใจในความรู้สึก คอยรับฟังและให้กำลังใจ ทำให้นักศึกษาสามารถแก้ไขจัดการปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในขณะที่เรียนและก้าวไปสู่เป้าหมายของการเรียนได้สำเร็จ ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลต่อไปนี้

“สอนให้ลืงเกดลืงรอบๆ ข้าง นักศึกษาถามได้ตรง ๆ แต่อาจารย์ถามได้อย่างรอบด้าน ทั้งซ้ายขวา หน้า หลัง อาจารย์ก็พูดคุยธรรมดา แต่ได้ข้อมูลรอบด้าน อยากรู้ทำได้แบบอาจารย์”

“อาจารย์และพี่ๆ เป็นอย่างที่ดี สอนการใช้คำพูดอย่างเวลาผู้ป่วยตี๋มเครื่องตี๋มซูกำลัง นักศึกษาจะบอกโทษของการตี๋ม แต่อาจารย์จะถามว่า ทำไมต้องตี๋มทุกวัน ถ้าไม่ตี๋มจะเป็นอย่างไรบ้าง อยากรู้เลิกรใหม่”

“เห็นพี่ทำแผลผู้ป่วยด้วยความนุ่มนวล และคอยถามความรู้สึกของผู้ป่วยตลอดว่าเป็นอย่างไรบ้าง เจ็บไหม พอเป็นคนทำแผลเองบ้าง จึงพยายามทำอย่างพี่ทำ”

“ยายหนูเป็นหมอพื้นบ้านเวลามีผู้ป่วยมาหา ยายจะต้อนรับ กุสสิกุจให้อาจารย์ช่วยเหลือและดูแลอย่างดี เป็นแบบอย่างที่อยู่ในใจในการช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน”

1.4 การอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตนเอง

สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวนับเป็นแหล่งส่งเสริมการพัฒนาตนเองของนักศึกษา ทั้งสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน นอกชั้นเรียน แหล่งฝึกปฏิบัติ และหอพักที่นักศึกษาอาศัยอยู่ เป็นต้น สภาพแวดล้อมที่เป็นตัวแปรหลักที่มีผลต่อการพัฒนานักศึกษา ประกอบด้วย สถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนพยาบาลเพียงอย่างเดียว คณาจารย์ หลักสูตรและการเรียนการสอนที่เน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษามีพฤติกรรมให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ สภาพแวดล้อมในสถาบัน กลุ่มเพื่อนและกิจกรรมนักศึกษาที่เน้นการมีจิตอาสา สิ่งเหล่านี้ได้ร่วมกันหล่อหลอมให้นักศึกษาได้พัฒนาศักยภาพด้านบุคลิกภาพสติปัญญา ตลอดจนความสามารถในการแก้ปัญหา ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล ต่อไปนี้

“พี่ๆ และอาจารย์ดูแลเอาใจใส่ดีมาก ๆ ทำรายงานไม่ได้ อ่านหนังสือไม่เข้าใจ ก็เดินไปหาพี่ ถ้าอยากหน่อยที่ตอบไม่ได้ ก็ไลน์ถามอาจารย์ได้ หรือถามเวลาอาจารย์เดินผ่านมา ยิ่งเวลาไม่สบาย พี่เจ้าหน้าที่พาไปหาหมอ และป้าคนงานมาคอยดูแล เหมือนพ่อแม่ที่น้องที่บ้านเลยคะ”

“อยู่ที่นี่มีความสุขความอบอุ่น ถึงไม่ค่อยได้กลับบ้าน ก็มีความสุข ที่พัก ห้องเรียนและห้องสมุดเราก็ทันสมัย สถานที่ฝึกงานก็อยู่ใกล้กับที่พัก เราเดินไปขึ้นเวรดูแลผู้ป่วยได้สะดวก”

2. กระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตนในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

การเรียนรู้ในสาขาการพยาบาลมีกระบวนการที่เกิดขึ้นทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน รวมถึงการใช้ชีวิตในหอพัก และประสบการณ์ชีวิตในระหว่างเรียน ซึ่งนำไปสู่กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ดังนี้

2.1 การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์จริง

การฝึกปฏิบัติเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนพยาบาล ทั้งการฝึกปฏิบัติในหอผู้ป่วย ชุมชน และแหล่งฝึกงานต่างๆ โดยเฉพาะในสภาพการณ์จริงที่มีปัญหา เช่น มีข้อจำกัดในการดำรงชีวิต มีปัญหาความยากจน มีปัญหาสุขภาพโรคเรื้อรัง ไม่มีผู้ดูแล เป็นต้น เนื่องจากการฝึกปฏิบัติจะช่วยให้นักศึกษาได้เรียนรู้ความเป็นจริงของชีวิตมนุษย์ผ่านประสบการณ์ตรง โดยการนำข้อมูลของผู้ป่วยมาวิเคราะห์และทำความเข้าใจเพื่อวางแผนให้การพยาบาลและปฏิบัติการพยาบาล ดังนั้น การฝึกปฏิบัติจึงช่วยให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงที่สามารถสัมผัสสภาพการณ์จริงของผู้รับบริการ นักศึกษาจึงเกิดการเรียนรู้ภายในตนเองทั้งทางด้านความรู้ จิตใจ อารมณ์และความรู้สึก เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นพยาบาลวิชาชีพที่เข้าถึงความเป็นมนุษย์ การฝึกปฏิบัติจึงเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักศึกษามีความเข้าใจในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ดังนี้ 1) การทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ ได้แก่ การเปิดใจที่จะรับฟังปัญหาของผู้รับบริการมากขึ้น มองเห็นทุกข์และข้อจำกัดของผู้รับบริการ การเข้าใจเหตุผลและความจำเป็นของผู้รับบริการมากขึ้น และไม่รีบตัดสินผู้รับบริการ 2) การนำทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติ 3) การระบุปัญหาและความต้องการของผู้รับบริการ โดยใช้ข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์จากการศึกษาชีวิตของผู้รับบริการมาใช้ในการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลและให้ผู้รับบริการและครอบครัวมีส่วนร่วมรับรู้และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา 4) การฝึกหัดมองโลกให้กว้างขวางขึ้น จากการได้สัมผัสชีวิตจริงของผู้รับบริการ ญาติหรือผู้ที่ดูแลผู้รับบริการและบุคคลอื่นๆ ทำให้นักศึกษาเข้าใจธรรมชาติวิถีชีวิตของมนุษย์ที่มีทั้ง

ทุกข์และสุข มีเกิด แก่ เจ็บ ตาย มีความเชื่อและความศรัทธา ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล

“แต่ก่อนเวลาถาม เราก็ถามตามสิ่งที่เราอยากรู้ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งที่ผู้รับบริการอยากเล่า แต่พอเราเปลี่ยนมุมมองมาฟังเขามากขึ้น เราก็เริ่มมองเห็นปัญหาของเขา ซึ่งถ้าเราคิดตามในขณะที่ฟังจะเป็นประโยชน์มาก ทำให้เราพอจะเห็นปัญหาของเขาว่าคืออะไร”

“ในการพูดคุยสอบถาม ต้องมีความตั้งใจ มีสมาธิ ต้องรับฟังและพยายามทำความเข้าใจในตัวผู้ป่วย อย่าด่วนตัดสินว่าสิ่งที่เขาทำมันผิด เราต้องดูให้ถี่ การเก็บข้อมูลต้องเก็บในเรื่องนั้นๆให้ละเอียด ไม่ทิ้งประเด็น ได้เรียนรู้วิธีการพูดคุยกับญาติจากอาจารย์ และนำมาวิเคราะห์ว่าทำไมเขาถึงเป็นอย่างนั้น และเราจะต้องดูแลอย่างไร”

“ทำให้เกิดการเรียนรู้ชีวิตจริงของผู้ป่วย ซึ่งอาการของผู้ป่วยแตกต่างไปจากทฤษฎีหรือกลุ่มอาการที่ได้เรียนมา สิ่งที่ได้เรียนรู้ลุ่มลึกกว่าในตำรา ลุ่มลึกกว่าตัวหนังสือที่ปรากฏ”

“ทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจผู้ป่วยมากขึ้น จาก การเห็นสภาพจริง วิถีชีวิตผู้ป่วยจากการปฏิบัติแล้วสามารถนำความรู้ที่ได้ในภาคทฤษฎีมาใช้ในสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในขณะนั้นได้ ทำให้สามารถเรียนรู้และจดจำเนื้อหาได้มากขึ้น และมีความเข้าใจเนื้อหาที่ถูกต้องเป็นรูปธรรมมากขึ้น”

“จะปลูกฝังให้นักศึกษาคิดเสมอว่าผู้ป่วย คือ บุคคลในครอบครัว เป็นญาติ ถ้าเราคิดว่าเขาเป็นญาติ เราก็จะดูแลเขาเป็นอย่างดี อยากรู้อยากเห็นเขาหายป่วย อยู่กับโรคได้อย่างมีความสุข...การสอนแบบนี้จะทำให้ นักศึกษามีพฤติกรรมเอื้ออาทร เกิดความเมตตา กรุณามากขึ้น...ที่สำคัญอาจารย์ต้องทำให้นักศึกษาเห็นก่อน ทำเป็นแบบอย่างให้ดู”

“ต้องสร้างจิตสำนึก นึกถึงจิตใจคนอื่น อย่าไปคิดว่าผู้ป่วยต้องทำตามเรา เราจะทำอะไร ใส่อะไรกับเขาตอนไหนก็ได้ เหมือนเขาเป็นหุ่น...ต้องปลูกฝังตั้งแต่เริ่มต้นเป็นนักศึกษาพยาบาล”

2.2 การเชื่อมโยงความรู้จากตำราสู่ชีวิตจริง

การสอนให้นักศึกษาวิเคราะห์และเห็นความเชื่อมโยงความรู้ที่หลากหลายทั้งจากในตำรา นอกตำรา และการดำเนินชีวิตสู่การสร้างความรู้ใหม่ในการให้บริการด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ฯ โดยการนำข้อมูลของผู้รับบริการมาปรับให้เหมาะสมกับบริบทชีวิตจริง การปฏิบัติการพยาบาลถึงออกแบบให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของผู้รับบริการแต่ละราย และรูปแบบในการ

ปฏิบัติการพยาบาลมีการปรับปรุงได้ตลอดเวลาจนสามารถนำไปต่อยอดขยายผล หรือนำไปใช้ในครั้งต่อไปได้ ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล

“เราต้องให้นักศึกษารู้ก่อนว่าความเจ็บป่วยไม่ว่ากายใจ หรือสังคมนั้นมาจากพฤติกรรม ให้นักศึกษาเห็นความสำคัญส่วนนี้ก่อนแล้วให้เขาคิดว่าจะวางแผนและดูแลอย่างไร”

“อยากให้อายุของยายมาดูแลสนใจยายมากกว่านี้ หนูคิดว่ามันสำคัญกว่าการดูแลเรื่องความปวดของยาย หนูคิดว่าถ้าลูกมาหายาย ให้ความสนใจยาย ยายจะไม่เครียด และมีความสุข เวลาปวดก็มีลูกหลานมาถามไถ่ คอยดูแลอยู่ใกล้ๆ นวดให้อาการปวดของยายน่าจะลดลงและมีมีความสุข...แล้วก็เป็นอย่างที่หนูคิด พอลูกได้มาเยี่ยม มาดูแลยาย วันนั้นยายปวดลดลง ยิ้มทั้งวัน”

2.3 ความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตมนุษย์

ในการคิดหรือตัดสินใจเรื่องต่างๆ นักศึกษาตัดสินใจในแต่ละเรื่องด้วยการคิดพิจารณา ทบทวน ไตร่ตรอง และคำนึงถึงผู้อื่น โดยการใช้ความเป็นมนุษย์ของตนเข้าไปสัมผัส รับรู้ปัญหา และความต้องการของผู้รับบริการ เนื่องจากในการเรียนรู้ของนักศึกษาต้องมีการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและบริบทแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา ทั้งการเรียนรู้ในชั้นเรียน การเรียนกลุ่มย่อย และการฝึกปฏิบัติที่ต้องเกี่ยวข้องกับทั้งผู้ร่วมวิชาชีพ ผู้รับบริการ และญาติ รวมถึงการอาศัยอยู่ร่วมกันในหอพัก นักศึกษาได้รับการปลูกฝังและเปิดรับทุกมุมมองว่าทุกความคิดเห็นล้วนเป็นประโยชน์ นักศึกษาจึงตัดสินใจหรือหาทางแก้ไขปัญหา โดยใช้ทั้งเหตุผลและอารมณ์ความรู้สึกของทุกคนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล

“เจอผู้ป่วยต้องโทษมีอาการอาเจียนเป็นเลือด แรกๆ รู้สึกกลัวและรังเกียจ...แต่มาคิดๆดู เขาก็น่าสงสาร เพราะมีแต่คนแอบมองดู แล้วก็มีความไม่อยากจะยุ่งเกี่ยว...ถ้าเรารังเกียจเขาอีกคน เขาก็จะยิ่งแย่กว่าเดิม ก็เลยเปลี่ยนความคิดว่าเราต้องช่วยเขา...สร้างความมั่นใจให้ตัวเอง ไม่กล้าก็ต้องทำ เพราะเราต้องฝึก มันเป็นหน้าที่...พอได้ดูแลแล้วผู้ป่วยยิ้มได้ขอบคุณเรา ทำให้เรามีความสุขใจ”

“ผู้ป่วยตกเสาไฟเป็นอัมพาต พุดไม่ได้...เขายังหนุ่มไม่น่าเป็นขนาดนี้ ไม่ค่อยมีคนสนใจเขา สภาพเลอะเทอะ แล้วหนูก็เห็นเขาแอบร้องไห้ คงเต็มที่สุดๆแล้ว ถึงร้องไห้ออกมา...สถานการณ์ตอนนั้น หนูคิดว่าต้องทำอะไรสักอย่าง ยืนเฉยๆ

ไม่ได้...หนูเข้าไปชวนคุย และชวนเพื่อนๆมาช่วยกันดูแลเขา ทำบัตรคำที่เกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันมาใช้สื่อสารกับเขา”

2.4 การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเพื่อการเรียนรู้

การเรียนรู้ของนักศึกษาเกิดขึ้นทั้งจากภายในตนเอง และจากภายนอก จากการศึกษาที่มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ ที่อยู่รอบข้างทั้งจากการสนทนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ออกกำลังกายร่วมกัน การช่วยเหลือกัน รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในหอพัก ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องในทุกๆวัน ส่งผลให้นักศึกษาสามารถสร้างสรรค์ความคิดและความรู้ได้ โดยหากเป็นความสัมพันธ์กับเพื่อนๆที่หอพัก มักเป็นความผูกพันและมีมิตรภาพที่ลึกซึ้ง รวมทั้งความสัมพันธ์ของนักศึกษา กับอาจารย์ส่วนใหญ่ก็เป็นลักษณะแนวราบ คือ การมีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างใกล้ชิด ปรึกษาได้ทุกเรื่องทั้งเรื่องการเรียนรู้ และเรื่องส่วนตัว นักศึกษาจึงเรียกอาจารย์ว่าแม่ และอาจารย์ก็เรียกนักศึกษาว่าลูก ซึ่งช่วยให้นักศึกษาเรียนรู้ได้ดีขึ้น ช่วยเติมเต็มความรู้ ขยายมุมมองของนักศึกษาให้กว้างขึ้น ช่วยให้เข้าใจ มุมมองของผู้อื่นและยอมรับผู้อื่นมากขึ้น นอกจากนี้ การที่นักศึกษาสัมผัสประสบการณ์จริงนอกชั้นเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดูแลผู้ป่วย ทำให้นักศึกษาเรียนรู้ว่าการมีสัมพันธ์ภาพกับบุคคลที่มีความแตกต่างกัน ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองมากมายเกินคาด ทั้งในด้านการเรียนและการดำเนินชีวิต ทำให้นักศึกษาเกิดความตระหนักถึงความสำคัญหรือปัญหาของผู้อื่นในภาพกว้างมากกว่าการมองเห็นเพียงปัญหาหรือความต้องการของตนเอง อีกทั้งนักศึกษายังมองว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเป็นสิ่งสำคัญที่นอกจากจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้แล้วยังสามารถช่วยแก้ไขปัญหาก็หรือข้อขัดแย้งต่างๆ ได้ ดังนั้น วิธีการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่เปิดโลกกว้างสู่ภายนอกจะช่วยให้การศึกษาเกิดการเรียนรู้ในการพัฒนาด้านดีดีกว่าการเรียนรู้ที่ถูกตีกรอบไว้อย่างตายตัว ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล

“วันแรกที่ขึ้นฝึกภาคปฏิบัติกับผู้ป่วยคนแรกในชีวิตนักเรียน กลัวมาก ผู้ป่วยก็ไม่คุยด้วย หนึ่งนั่งๆ เข้าไปคุยด้วย หนึ่งยืนๆ ก็เหมือนยิ่งดูเบื่อหน่าย รำคาญหนูมาก...อาจารย์บอกให้เข้าไปหายายบ่อยๆ ประเมิน 11 แบบแผนวันนี้ไม่ได้ไม่เป็นไร ขอแคเธอเข้าไปอยู่ข้างๆ และคอยช่วยเหลือยาย ไม่ว่ายายต้องการอะไร...หนูรู้สึกดีขึ้น คลายความกังวลลง มี

กำลังใจ...ที่รหัสก็ถามขึ้นฝึกภาคปฏิบัติวันแรกเป็นไงบ้าง มีอะไรให้พี่ช่วยไหม...หนูร้องไห้เลย...ที่แนะนำว่าคนแก่ชอบให้บีบนิ้ว ชอบให้ถามเรื่องสมัยสาว...ทั้งอาจารย์และพี่ทำให้หนูมีกำลังใจขึ้น...วันที่ 2 ช่วงบ่าย ยายเริ่มมองหน้าหนู และคุยกับหนูแล้วคะ”

“ประทับใจกลุ่มพี่ๆ เป็นกันเอง ได้แชร์ความคิดที่แตกต่างกันบ้าง เมื่อนำมาแชร์กัน ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นหลายมุมมองมากขึ้น”

“การพูดคุยกับผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่น ทำให้ได้เรียนรู้เห็นการมองต่างมุม ทำให้ความคิดเราแหลมคมขึ้น มองรอบด้านมากขึ้น เห็นการจัดการปัญหาที่หลากหลายวิธีการ ได้ฝึกทักษะการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้”

2.5 การสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้

ในการศึกษาพยาบาลมีการจัดการเรียนการสอนโดยการสะท้อนคิดเพื่อการเรียนรู้ จากการที่นักศึกษาได้รวบรวมข้อมูลจากการรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน คิดร่วมกัน ปฏิบัติร่วมกัน ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ช่วยให้นักศึกษาเกิดการสะท้อนคิด ได้ทบทวน ไตร่ตรอง ใคร่ครวญอย่างรอบด้านและลึกซึ้ง ส่งผลให้นักศึกษาได้เข้าใจบุคคลและสิ่งรอบตัวมากขึ้น และสามารถนำมาเป็นบทเรียนใช้มองอนาคตข้างหน้า นอกจากนี้ การให้เวลานักศึกษาได้ทบทวนความคิด การปฏิบัติงานและประสบการณ์ที่ผ่านมา การให้คุณค่าของทุกคนอย่างเท่าเทียมและบรรยากาศที่เป็นกันเอง จะช่วยให้นักศึกษาสามารถสะท้อนความคิด ความรู้สึกได้ดีขึ้น เกิดความเข้าใจในความคิดของตนอย่างถ่องแท้ เกิดการตระหนักรู้ในตนเอง สามารถประเมินตนเอง คิดพิจารณาหาข้อบกพร่อง ตลอดจนแนวทางปรับปรุงแก้ไข เพื่อพัฒนาตนเองให้ดีขึ้น ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล

“ทำให้เข้าใจ เราใจเรา รู้จักการเอาใจเขามาใส่ใจเรามากขึ้น...เห็นภาพจริงในบางมุมที่เคยให้การดูแลผู้ป่วยที่ผ่านมา โดยลึมนึกไปว่าค่าจะรู้สึกอย่างไร”

“เป็นครั้งแรกที่ได้เปลี่ยนผ้าอ้อมให้ผู้ป่วย ล้มล้มได้ถึงความรู้สึกสุขสบายของผู้ป่วย สิ่งที่ได้เรียนรู้คือการเป็นผู้ชนะใจตนเอง”

“ทำให้รู้ว่า เราหลงลืมอะไรบางอย่าง เพราะเราว่าแต่สนใจกับสิ่งที่เราทำ แต่ไม่ได้สนใจคนที่ถูกกระทำ”

“ทุกครั้งที่เราทำ เราควรมีการประเมินว่าสิ่งที่เราทำนั้น นักศึกษาชอบหรือไม่ชอบอย่างไร เพื่อนำการประเมินที่ได้ไปปรับปรุง การสะท้อนความคิดเป็นสิ่งที่ดี นักศึกษาได้ระบายความรู้สึก และยังเป็นการสะท้อนความคิดของนักศึกษาออกมา”

2.6 มุมมองในการมองโลกตามความเป็นจริง

นักศึกษารับรู้ความจริงหรือสิ่งต่างๆ ในโลกเปลี่ยนแปลงไป นักศึกษามีความเข้าใจในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ นักศึกษามองความจริงและความรู้ต่างไปจากเดิม กล่าวคือ มองความจริงและความรู้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอนตายตัว แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาขึ้นอยู่กับบริบทของชีวิตในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงมุมมองของนักศึกษาเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ผ่านการเรียนรู้สภาพจริงจากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งต่างๆ ทำให้นักศึกษามองความจริง ความรู้ในมุมมองที่เปิดกว้างและยอมรับในความแตกต่างหลากหลายของบุคคลและสรรพสิ่งรอบตัว สะท้อนได้จากพฤติกรรมขณะที่นักศึกษาเยี่ยมบ้านผู้ป่วยสูงอายุและครอบครัว เมื่อนักศึกษาสัมภาษณ์ผู้ป่วยเกี่ยวกับวิถีชีวิตของผู้ป่วยและครอบครัว ถ้ามีประเด็นใดที่นักศึกษาไม่แน่ใจจะมีการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าใจที่มา ปัญหาหรือทุกข์ที่ผู้ป่วยมีข้อจำกัดในชีวิตของผู้ป่วย เพื่อให้เข้าใจเหตุผลของผู้ป่วยในการตัดสินใจกระทำพฤติกรรมบางอย่างเพื่อแก้ไขปัญหา เมื่อผู้ป่วยให้ข้อมูลแล้ว นักศึกษาไม่ตัดสินใจในพฤติกรรมที่ผู้ป่วยทำว่าถูกหรือผิดตามที่นักศึกษาคิด แต่เชื่อว่าผู้ป่วยทำสิ่งต่างๆ อย่างมีเหตุผล ตัดสินใจเลือกทำในสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับตนเองในสภาพการณ์ขณะนั้น และผู้ป่วยมีศักยภาพในการแก้ไขปัญหาของตนเอง ดังตัวอย่างความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล

“การรับฟังผู้ป่วยบอกเล่าเกี่ยวกับการดูแลตนเองอย่างไร ทำให้เข้าใจว่าทำไมผู้ป่วยถึงไม่กินยาตามที่หมอสั่ง หากเราไม่ใส่ใจฟัง เราก็คงนึกตำหนิผู้ป่วยในใจ แล้วก็กำหนดปัญหาทางการพยาบาลไปว่าขาดความรู้ในการปฏิบัติตน แต่พอใส่ใจฟัง จึงทำให้รู้ว่าผู้ป่วยมีความรู้ในการกินยา รักตนเองอยากหาย แต่ผู้ป่วยจำเป็นต้องทำงานหาเงิน ก่อน จึงตัดสินใจเลือกไม่กินยา เพื่อให้ตนเองไม่ว่างนอนตอนออกไปทำงาน...จึงเข้าใจข้อจำกัดของผู้ป่วย

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาตนเองในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ของนักศึกษาที่สำคัญ คือ การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์จริง การเชื่อมโยงความรู้จากตำราสู่ชีวิตจริง ความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง การสะท้อนคิดเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ และการมีมุมมองในการมองโลกตามความเป็นจริง สอดคล้องกับการศึกษาของ Soowit, Jeradechakul, Poolsuwan และ Thongprateap (2013) ที่ศึกษากระบวนการเรียนรู้สู่การพัฒนาตนเองของนักศึกษาพยาบาล พบว่า เมื่อนักศึกษาเข้ามาสู่การเรียนรู้ในสาขาการพยาบาลมีกระบวนการที่ทำให้นักศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลง คือ การฝึกปฏิบัติที่ได้สัมผัสสถานการณ์จริง การคิดนอกเหนือเหตุผลเพื่อให้เกิดการเข้าใจตนเองและผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างเพื่อการเรียนรู้ การเรียนรู้โดยการสนทนา และการเรียนรู้ผ่านการสะท้อนความคิด จะเห็นได้ว่า การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบๆ ข้าง นักศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาตน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์ เพื่อน รุ่นพี่ และครอบครัว ก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเวลาที่ต้องเผชิญกับความเครียด ความทุกข์ยากในชีวิต สิ่งที่จะเยียวยาได้ดีที่สุด ก็คือ จิตใจที่เป็นกุศล เริ่มตั้งแต่จิตใจของนักศึกษาเองไปจนถึงจิตใจของผู้รอบข้าง ซึ่งบุคคลที่อยู่รอบข้างจะมีส่วนช่วยเยียวยาให้มีพลังในการฟันฝ่าจากความทุกข์ได้ด้วย การดูแลเอาใจใส่ อดทน และห่วงใยกันอย่างแท้จริง (Kosolchuenvijit, 2013) นอกจากนี้ ในการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์จริงก็มีความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตนเองของนักศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของ Sottipolanun, Kemkhan และ Nirotnun (2011) ที่ศึกษาผลของการออกแบบการเรียนที่มีการใช้ประสบการณ์จริงในรายวิชาการพยาบาลบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพ 2 ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ผ่านเกณฑ์ประเมินภาคปฏิบัติและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก

การพัฒนาสภาพแวดล้อมควรมีความครอบคลุมทั้งในด้านกายภาพ ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านการบริหารและด้านการให้บริการนักศึกษา เพื่อ

ให้สภาพแวดล้อมรอบตัวนักศึกษามีสภาพการณ์ที่อำนวยความสะดวกและเอื้อต่อการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองของนักศึกษา เช่น การมีสิ่งแวดล้อมทางการเรียนที่มีความพร้อมและเพียงพอ กับความต้องการของนักศึกษา ได้แก่ ห้องเรียน ห้องประชุม กลุ่มย่อย smart classroom ห้องสืบค้น ห้องปฏิบัติการพยาบาลเสมือนจริงและฐานข้อมูล เป็นต้น สิ่งสนับสนุนการเรียนเหล่านี้ช่วยทำให้เกิดบรรยากาศทางวิชาการ ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาได้ สอดคล้องกับความคิดเห็นของ Boonmanum และ Subbumrung (2017) ที่สรุปไว้ว่าสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนกระทำพฤติกรรมต่างๆ สิ่งเร้าที่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ผู้สอน เพื่อนร่วมชั้นเรียน อาคารสถานที่ ส่วนสิ่งเร้าที่เป็นสภาพแวดล้อมภายใน ได้แก่ ความสนใจใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียน สภาพแวดล้อมมีความสำคัญต่อกระบวนการพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยถ้าสภาพแวดล้อมดีและนิสิตนักศึกษาตอบสนองต่อสิ่งเร้าดี ก็จะหล่อหลอมพฤติกรรมของนิสิตนักศึกษา ส่งผลให้นักศึกษาประสบความสำเร็จในการเรียนได้ดี

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา มีข้อเสนอแนะในประเด็นด้านการศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ผู้สอนควรเข้าใจความแตกต่างของผู้เรียน เข้าใจความรู้สึของผู้เรียนและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว รวมทั้งการเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้เรียนในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
2. ผู้สอนควรให้คุณค่าหรือความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นนอกชั้นเรียน เพื่อเปิดโลกกว้างให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้จากบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว โดยปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนใหม่ ที่เดิมเป็นการเรียนการสอนที่เน้นเนื้อหาสาระเป็นสำคัญ มาเป็นเน้นทักษะความสามารถในการทำความเข้าใจมนุษย์และความเป็นจริงของชีวิต เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับบริการ
3. ผู้สอนควรจัดสรรสภาพแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบข้างผู้เรียน โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษาให้มีลักษณะของ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีหลักสูตรและกระบวนการทัศน์ในการจัดหลักสูตรที่มีฐานคิดในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์

4. ผู้สอนควรจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาตนในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ เช่น การเรียนรู้ที่มุ่งเน้นประสบการณ์จริง การเชื่อมโยงความรู้จากตำราสู่ชีวิตจริง การทำความเข้าใจประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างเพื่อการเรียนรู้ การสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้ และการปรับมุมมองในการมองโลกแห่งความจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียน

เปิดมุมมองของตน รับฟังผู้อื่นอย่างเข้าใจพร้อมเรียนรู้จากบุคคลและบริบทรอบตัว ก่อให้เกิดการพัฒนาตนในการบริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยในอนาคต

ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่การพัฒนาตนในการให้บริการสุขภาพด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์ภายใต้การใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ในบริบทอื่นๆ ที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาตนเพื่อพัฒนามนุษย์อย่างต่อเนื่อง

References

- Boromarajonani College of Nursing Saraburi. (2015). *Course management and curriculum management manual*. Saraburi: Boromarajonani College of Nursing Saraburi. (in Thai).
- Boonmanum, P. & Subbumrung, S. (2017). *Educational environment of Thammasat University, Rangsit Campus*. [Online]. Retrieved from http://www.digi.library.tu.ac.th/research_paper/104/01title-tables.pdf.
- Charmaz, K. (2006). *Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis*. London: SAGE Publications.
- Hsie, H. F., & Shannon, S. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative Health Research, 15*(9), 1277-1288.
- Kosolchuenvijit, J. (2013). Caring: Central focus of humanistic care. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok, 29*(2), 131-141.
- Ministry of University Affairs. (2000). *Research report: Development of learning process bachelor*. Bangkok: Arune Printing. (in Thai).
- Ponsarum, P. (2016). *Reforming teaching in higher education: Development of the learning process at the undergraduate level*. [Online]. Retrieved from http://www.edu.chula.ac.th/eduinfo/ed_resch/pansak.pdf.
- Sompittayanurak, N., Susaorat, P., & Klechaya, R. (2016). The Development of coaching model for increasing competencies in nursing teacher. *Journal of the Police Nurses, 8*(1), 160-169.

- Sottipolanun, S., Kemkhan, P., & Nirotnun, U. (2011). The effect of experiential learning on Nursing Care of Persons with Health Problems II course on learning achievement and satisfaction of nursing students, Boromarajonani College of Nursing, Bangkok. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok*, 27(1), 1-11.
- Soowit, B; Jeradechakul, P; Poolsuwan, S; & Thongprateap, T. (2013). Learning process for the holistic self-development of nursing students. *Journal of The Royal Thai Army Nurses*, 29(2), 25-34.
- Wasee, P. (2002). *Dignity of the people creative potential*. Bangkok: Office of the National Human Rights Commission. (in Thai).
- Wasee, P. (2010). *Nature of things total tccessibility*. Bangkok: Greenpunyayan. (in Thai).